דְּאָמַר רָבָא, התובע חבירו, מָנָה לִי בְּיָדְךָ, וְהַלָּה אוֹמֵר אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים, וְהַשְּׁאָר אֵינִי יוֹדֵעַ, הרי הנתבע חייב שבועה מן התורה כדין מודה במקצת, אך מכיון שאין אפשרות מהתורה להישבע 'איני יודע' הדין הוא שְׁמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׁבַע מְשַׁלֵּם.

ולפי זה מַשְׁכַּחַת לָהּ – יש למצוא עסק שבועה במשנתינו באופן שהיה מודה במקצת ואינו יכול להשבע, בְּרֵישָׁא – דהיינו באופן הראשון והשני שבמשנתינו בִּשְׁתֵּים – בשתי פרות – וְסֵיפָא – ואת האופן השלישי יש להעמיד בְּשָׁלֹשׁ פרות. מבארת הגמרא: רֵישָׁא בִּשְׁתַּיִם, דְּאָמַר לֵיהּ המשאיל לשואל, שְׁתֵּי פָּרוֹת מָסַרְתִּי לָךְ פַּלְגֵיהּ דְּיוֹמָא – חצי היום שתיהן בְּשֹׁאֵילָה, וּפַלְגֵיהּ דְּיוֹמָא שתיהן בְּשָׂכִירוּת, אִי נַמִּי – ובאופן השני, חַד יוֹמָא שתיהן בְּשֹׁאֵילָה, וְחַד יוֹמָא שתיהן בְּשָׂכִירוּת, וּמֵתוּ תַּרְוַיְיהוּ בְּעִידָּן שְׁאֵילָה – וטוען המשאיל שמתו בְּשָׂכִירוּת, וְאָמַר לֵיהּ שׁוֹאֵל, חָדָא פָּרָה אֵין – אכן בְּעִידָּן שְׁאֵילָה מָתָה וחייב אני לשלם דמיה, וְאִידָךְ – אבל לגבי הפרה השניה לֹא יָדְעֲנָא אִי בְּעִידָּן שְׁאֵילָה מָתָה וְאִי בְּעִידָּן שְׂכִירוּת מָתָה, ובזה אומרת משנתינו שחייב, דִּמִּתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׁבַע שבועת מודה במקצת [שהרי אומר שאינו יודע], מְשַׁלֵּם.

וְסֵיפָא – ובאופן השלישי מדובר בְּשָׁלֹשׁ פרות, דְּאָמַר לֵיהּ המשאיל לשואל, שָׁלֹשׁ פָּרוֹת נָתַתִּי לְךָ שְׁתַּיִם בִּשְׁאֵילָה וְאַחַת בִּשְׂכִירוּת, וּמֵתוּ תְּנֵי תַּרְתֵּי דִּשְׁאֵילָה – וטוען המשאיל שמתו שתי הפרות של השאילה, וְאָמַר לֵיהּ שׁוֹאֵל, אֵין – אכן חָדָא דִּשְׁאֵילָה מָתָה וחייב אני לשלם דמיה, אִידָךְ – אבל הפרה השניה שמתה לֹא יָדְעֲנָא אִי דִּשְׁאֵילָה מָתָה, וּדְלַמָּא הֵיא דִּשְׂכִירוּת הֵיא והנשארת היא הפרה שנתת לי בשכירות, אִי דִּשְׂכִירוּת מָתָה וְהָא דִּשְׁאֵילָה הֵיא, וּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׁבַע מְשַׁלֵּם.

עד כאן ביארה הגמרא כיצד שייך עסק שבועה, על פי שיטת רבי חייא בר יוסף (ב"ק קז.) הסובר שלצורך שבועת מודה במקצת לא צריך שיכפור הנתבע במשהו. עתה מבארת הגמרא כיצד שייך 'עסק שבועה' לפי רמי בר חמא הסובר שכדי לחייב שבועה מהתורה [בשבועת השומרים או בשבועת מודה במקצת], צריך שהנתבע גם יכפור.

וּלְרַמִּי בַּר חָמָא דְּאָמַר אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים צְרִיכִין כְּפִירָה בְּמִקְצָת, וְהוֹדָאָה בְּמִקְצָת, כלומר חוץ מבהמת הפיקדון שעליה נשבעים, צריך שיהיה עוד שתי בהמות שבאחת מודה ובאחת כופר, מַשְׁבַּחַת לָהּ עסק שבועה, על ידי שנעמיד את הַרֵישָׁא בְּשָׁלֹשׁ פרות, וְסֵיפָא בְּאַרְבַּע פרות. מבארת הגמרא: רֵישָׁא בְּשָׁלֹשׁ דְּאָמַר לֵיהּ המשאיל לשואל, שָׁלֹשׁ פָּרוֹת נָתַתִּי לְךָ, פַּלְגֵיהּ דְּיוֹמָא שלשתן בִּשְׁאֵילָה, וּפַלְגֵיהּ דְּיוֹמָא שלשתן בִּשְׂכִירוּת, אִי נַמִּי חַד יוֹמָא שלשתן בִּשְׁאֵילָה, וְחַד יוֹמָא שלשתן בִּשְׂכִירוּת, וּמֵתוּ שָׁלֹשׁ בּוּלְהוּ בְּעִידָּן שְׁאֵילָה – וטוען המשאיל שמתו שלשתן בזמן השאילה, וְאָמַר לֵיהּ שׁוֹאֵל, חָדָא לֹא הָוְיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם, כלומר, לא נתת לי שלש אלא רק שתי פרות [זו הכפירה במקצת], וַחֲדָא אֵין – אכן בְּעִידָּן שְׁאֵילָה מָתָה, וחייב אני לשלם דמיה [זו הודאה במקצת], וְאִידָךְ לֹא יָדְעֲנָא – והפרה השלישית, איני יודע אִי בְּעִידָּן שְׁאֵילָה מָתָה, וְאִי בְּעִידָּן שְׂכִירוּת מָתָה, דִּמִּתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׁבַע מְשַׁלֵּם.

סֵיפָא – ובאופן השלישי מדובר בְּאַרְבַּע פרות, דְּאָמַר לֵיהּ המשאיל לשואל אַרְבַּע פָּרוֹת נָתַתִּי לְךָ, שָׁלֹשׁ בִּשְׁאֵילָה וְחָדָא בִּשְׂכִירוּת, וּמֵתוּ תְּנֵי שָׁלֹשׁ דִּשְׁאֵילָה – שנתתי לך בשאילה, וְאָמַר לֵיהּ

אגרות קודש

ב"ה, ז' כסלו, תשכ"ב
ברוקלין.

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת - הנדפס - דו"ח מההתועדות ארצית וכו',

וכיון שעברו שלשים יום מקבלת ההחלטות, עלי לעורר, אשר מהנכון ביותר וביותר לעשות סיקור וסה"כ מהנעשה במשך שלשים יום הראשונים.

כי אפילו את"ל שנעשה ככל הדרוש, בהחלטות האמורות, הרי בודאי אשר חשבון וס"ה מזמן לזמן - יוסיף במרץ וכו'. ועאכו"כ אם אצל מי שהוא חסר בנוגע לקיום ההחלטות. וד"ל.

ויהי רצון אשר בהחלטות האמורות תהי' ההנהגה מתאים לפתגם והוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל (הועתק גם בדו"ח הנ"ל) פחות לדבר, יותר לחשוב ועוד יותר לעשות.

אשר בודאי שהפחות לדבר הכוונה בעיקר בערך העשי' שלאחרי זה.

להסעיף בו מדובר ע"ד לימוד המשך מאמרי דא"ח אחיד,

לע"ע נתקבלה רק שאלה ולא הצעה. וכמובן שצ"ל המשך כזה שאפשר להשיגו באה"ק ת"ו - נדפס או עכ"פ בשטענציל - וכן שרובא דרובא מאנ"ש יהי' בזה לבם חפץ, וע"פ נקודות אלו יחליטו ביניהם.

המחכה לבשו"ט בכל האמור, ויהי רצון שתהיינה מתוך מנוחה אמיתית שמחה וטוב לבב.

להעיר ממכות (ג, ב) אשר שלשים יום חשיב כשנה (אפילו בדבר שאין בו כלל ענין דשנה).

ומעין ביאור לזה י"ל - דחודש ביחס ללבנה - הוא ענין השנה ביחס לחמה.

השׁוֹאֵל, חָדָא לֹא חָיְישִׁ דְּבָרִים מֵעוֹלָם, והרי זו ׳כפירה׳, וַחֲדָא אִין – אכן דְּשָׁאֲלָה מֵהָתָם, והרי זו ׳הודאה במקצת׳, וְאִידָךְ – ולגבי הפרה השלישית והרביעית לֹא יָדְעָנָא אִי דְּשָׁכִירוּת מֵהָתָם וּדְקַיְימָא דְּשָׁאֲלָה – והנשארת היא הפרה שנתת לי בשאלה, אוֹ דְּשָׁאֲלָה מֵהָתָם וְדַקַיְימָא דְּשָׁכִירוּת – והנשארת היא הפרה שנתת לי בשכירות. שבאופן זה יש בטענת השומר כפירה והודאה במקצת המחייבת אותו שבועה על הבהמה השלישית שאומר עליה שאינו יודע, ובזה אמרה משנתינו דְּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָׁבַע מְשַׁלֵּם:

שנינו במשנה: זֶה אוֹמֵר שְׁאוּלָה וְזֶה אוֹמֵר שְׂכִירָה יִשָּׁבַע הַשּׁוֹכֵר שֶׁשְּׂכוּרָה מֵהָתָם. מקשה הגמרא: וְאַמַּאי חייב שבועה, והלא מַה שֶּׁטָּעָנוּ לֹא הוֹדָה לוֹ – המשאיל תובע את הבהמה השאולה, ובה השוכר לא מודה לו, ואם כן אין כאן הודאה במקצת שתחייבו שבועה, וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ לֹא טָעָנוּ – והודאת השוכר היא על הבהמה השכורה שצריך להחזירה ובזה המשאיל לא תבעו. מתרצת הגמרא: אָמַר עוּלָּא, חיוב השבועה הוא עַל יְדֵי גִּלְגּוּל, דהיינו שכאשר הנתבע חייב בשבועה אחת יכול התובע להוסיף לו עניינים נוספים שישבע גם עליהם, דְּאָמַר לֵיהּ הבעלים לשומר, אִישְׁתַּבַּע לִי אִיזוּ מִיתַת – השבע לי לכל הפחות דְּכַדְרֵכָהּ מֵהָתָם, שהרי אפילו אם האמת כדבריך ששכורה מתה מכל מקום אתה חייב להשבע שבועת השומרים שמתה מעצמה באונס, וּמִינּוּ דְּמִישְׁתַּבַּע דְּכַדְרֵכָהּ מֵהָתָם, מִישְׁתַּבַּע נַמִּי – מגלגל עליו שישבע דְּשָׁכִירָה מֵהָתָם:

שנינו במשנה: זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה אוֹמֵר כֵּן׳ אינו יודע, יחלוקו: מקשה הגמרא: הָא מַנִּי – דין זה, כדעת מי הוא שנוי. מתרצת הגמרא: סוּמְכוֹס הִיא דְּאָמַר מָמוֹן הַמּוּטָּל בְּסָפֵק חוֹלְקִין. אבל לפי חכמים, יהיה הדין שהמוציא מחבירו עליו הראיה, ולדבריהם השומר פטור לגמרי.

בָּעֵי רַבִּי אַבָּא בַּר מַמָּל, שְׁאֵלָה בַּבְּעָלִים, וקודם שהחזיר את הפרה חזר וְשָׂכָרָהּ שֶׁלֹּא בַּבְּעָלִים, ונגנבה או אבדה בימי השכירות, מַהוּ. צדדי הספק: מִי אָמְרִינַן שְׁאֵילָה לְחוּדָהּ קַיְימָא – לבדה עומדת, וּשְׂכִירוּת לְחוּדָהּ קַיְימָא, כלומר שאין שייכות בין חיוב השכירות וחיוב השאלה, ומכיון שבשכירות לא היה בעליו עמו, חייב. אוֹ דִּלְמָא שְׂכִירוּת בְּשְׁאֵלָה מֵישַׁךְ שַׁיְיבֵי – השכירות כלולה בשאילה, דְּהָא מִיחַיַּיב בְּגִנֵּיבָה וַאֲבֵידָה, כלומר שלא נוספו על השומר חיובים חדשים, אלא אותו חיוב גניבה ואבידה שהיה עליו בהיותו שואל נשאר עליו בהיותו שוכר, ומחמת המשיכה הראשונה בא עליו חיוב זה, וכיון שאותה משיכה היתה בבעלים, יפטר משום בעליו עמו אף בזמן השכירות.

ספק שני: אִם תִּמְצָא לוֹמַר שְׂכִירָה בִּשְׁאֵלָה מֵישַׁךְ שַׁיְיבֵי, יש להסתפק מה הדין באופן הפוך, שבתחילה שְׂכָרָהּ בַּבְּעָלִים וקודם שהחזירה חזר וְשָׁאֲלָהּ שֶׁלֹּא בַּבְּעָלִים, ומתה כדרכה, מַהוּ.

צדדי הספק: שְׁאֵלָה בִּשְׂכִירוּת וַדַּאי לֹא שַׁיְיבָא – שהרי בתחילה היה שוכר שפטור באונסין, ומעתה החיוב של השואל באונסין הרי הוא חיוב חדש, ובא מחמת קנין חדש שנעשה אחרי תקופת השכירות, וקנין זה לא היה בבעלים, אוֹ דִּלְמָא כֵּיוָן דְּשַׁיְיבָא בְּמִקְצָת כְּמַאן דְּשַׁיְיבָא בְּכוּלָּהּ דָּמֵי – כיון שהשאילה שייכת במקצת חיובי השכירות, דהיינו חיובי הגניבה ואבידה ממשיכים עוד מתקופת השכירות, ומחמתם נחשב כאילו היא שייכת בכולה, דהיינו גם לענין פטור באונסים, ולכן אף בשאילה יהיה פטור ׳בעליו עמו׳ לכל הדינים.

ספק שלישי: אִם תִּמְצָא לוֹמַר לֹא אַמְרִינַן כֵּיוָן דְּשַׁיְיבָא בְּמִקְצָת כְּמַאן דְּשַׁיְיבָא בְּכוּלָּהּ דָּמֵי, יש להסתפק מה הדין כאשר בתחילה שְׁאָלָהּ בַּבְּעָלִים ולאחר מכן שְׂכָרָהּ שֶׁלֹּא בַּבְּעָלִים, וְחָזַר וְשָׁאֲלָהּ שלא בבעלים, מַהוּ. צדדי הספק: הֲרֵי אַתְיָא לָהּ שְׁאֵלָה לְדִיּוּקָהּ – האם חוזרת השאילה למקומה הראשון, דהיינו שחיובי השאלה האחרונה באים מכח המשיכה הראשונה, והיא היתה בבעלים, וממילא יהיה בשאלה האחרונה פטור ׳בעליו עמו׳, אוֹ דִּלְמָא אַפְסִיקָא לָהּ שְׁכִירוּת בֵּיני וּבֵיני – הפסיקה השכירות בין השאלה הראשונה ובין השאלה האחרונה, וחיובי השאלה האחרונה באים מכח קנין חדש, וכיון שהשאלה האחרונה לא היתה בבעלים לא יהיה בה פטור ׳בעליו עמו׳.

ספק רביעי [באופן הפוך מהקודם]: אם בתחילה שְׂכָרָהּ בַּבְּעָלִים וּלאחר מכן שְׁאָלָהּ שלא בבעלים, וְחָזַר וּשְׂכָרָהּ שלא בבעלים ונגנבה או שאבדה, מַהוּ. צדדי הספק: מִי אָמְרִינַן שְׂכִירוּת אֲתְיָא לָהּ שְׁכִירוּת לְדִיּוּקָהּ – חזרה השכירות למקומה הראשון, ויפטר כדין ׳בעליו עמו׳, אוֹ דִּלְמָא אַפְסִיקָא לָהּ שְׁאֵלָה בֵּיני וּבֵיני – הפסיקה השאלה בין השכירות הראשונה ובין השכירות האחרונה, וכיון שהשכירות האחרונה לא היתה בבעלים לא יהיה בה פטור בעליו עמו. תֵּיקוּ – יעמדו שאלות אלו בספק:

משנה

המשנה מברר מתי מתחייב השואל באחריות, ומתי מסתיימת אחריותו: הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, והמשאיל שִׁלְּחָהּ לוֹ בְּיַד בְּנוֹ, או בְּיַד עַבְדּוֹ, או בְּיַד שְׁלוּחוֹ של המשאיל, אוֹ ששלחה לו בְּיַד בְּנוֹ, או בְּיַד עַבְדּוֹ, או בְּיַד שְׁלוּחוֹ שֶׁל הַשּׁוֹאֵל, וּמֵתָה הפרה בדרכה לבית השואל, פָּטוּר השואל, כיון שעדיין לא באה לידו.

אך אם אָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל למשאיל שִׁלַּחְתִּי לִי בְּיַד בְּנִי או בְּיַד עַבְדִּי או בְּיַד שְׁלוּחִי, אוֹ שאמר לו השואל שלחה לי בְּיַד בְּנְךָ או בְּיַד עַבְדְּךָ או בְּיַד שְׁלוּחֲךָ, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הַמַּשְׁאִיל לשואל הֲרֵינִי מְשַׁלַּחְתִּהּ לְךָ בְּיַד בְּנִי או בְּיַד עַבְדִּי או בְּיַד שְׁלוּחִי, אוֹ שהודיעו שישלחנה בְּיַד בְּנְךָ, או בְּיַד עַבְדְּךָ, או בְּיַד שְׁלוּחֲךָ, וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל, ׳שַׁלַּח׳, כיון שציוהו לשולחה או שלפחות הסכים לשליחות זו, קיבל על עצמו את אחריותה מזמן שתגיע לידי השליח, ולכן אם שִׁלְּחָהּ ביד אחד מהם וּמֵתָה בדרך, חַייָב השואל באונסין.

המשנה מבארת מתי נפטר השואל מאחריות: וְכֵן הַדִּין בְּשָׁעָה שֶׁהשואל מַחֲזִירָהּ לבית המשאיל, שאם שלחה לו על ידי שליח סתם, אינו נפטר מאחריותה עד שתבוא לידי המשאיל, אך אם אמר לו המשאיל שישלחנה ביד שליח, או שהסכים לכך בפירוש, מיד כשמסרה לידי השליח נפטר מאחריותה:

אגרות קודש

ב״ה, כ״ט כסלו, תשכ״ב

ברוקלין.

הרה״ג וו״ח אי״א נו״נ וכו׳ מו״ה מאיר שי׳

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ״ע בם מאמרו שיצא בדפוס בקשר עם יום בשורה י״ט כסלו, ות״ח על שימת לבבו לשלחם לי.

ויהי רצון שבהמשך לנצחון תורת הבעש״ט בימים ההם בזמן הזה, ילך האור הלוך והתפשט הלוך והוסיף הלוך ואור, וכענין ימי חנוכה אלו, שהנס הי׳ בשמן רזי דרזין, ומזה נשתלשל הציווי

המשך בעמוד רכט